

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.10.14](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.10.14)

УДК 338.49:330.341.2:332.12

М. І. Мельник,
д. е. н, проф., завідувач відділу просторового розвитку,
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України»
ORCID: 0000-0001-8869-8666

І. В. Лещук,
к. е. н., науковий співробітник відділу просторового розвитку,
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України»
ORCID: 000-0002-3860-0728

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В РЕГІОНІ: ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ

М. І. Melnyk
doctor of economics, professor, head of the department of spatial development,
SI «Institute of Regional Studies named after M. Dolishniy NAS of Ukraine»

I. V. Leshchukh
PhD, researcher, department of spatial development,
SI «Institute of Regional Studies named after M. Dolishniy NAS of Ukraine»

DEVELOPMENT OF INSTITUTIONAL INFRASTRUCTURE BUSINESS SUPPORT IN THE REGION: TRENDS AND PROSPECTS

У статті досліджено тенденції та перспективи розвитку інституційної інфраструктури підтримки бізнесу в регіоні (на прикладі Запорізької області).

Здійснено кількісно-видове порівняння об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу в окремих регіонах України у 2016-2017 рр. (станом на початок року).

Наголошено на перспективності формування в Запорізькій області кластера енергетики, враховуючи активний розвиток галузі відновлюваної енергетики у регіоні. Проаналізовано співпрацю Запорізької області з міжнародними фінансовими організаціями.

Виділено основні фактори впливу на розвиток інституційної інфраструктури підтримки бізнесу в регіоні, зокрема: 1) рівень інтегрованості регіону у національний та світовий економічний простір; 2) рівень прибутковості та інноваційності бізнесу; 3) наявність міжнародних зв'язків і співробітництва в контексті інтеграції до світового і європейського середовища, співпраця з проектами міжнародної технічної допомоги; 4) розвиток державно-приватного партнерства; 5) диверсифікованість та розвиненість транспортної інфраструктури регіону; 6) інвестиційна привабливість та бізнес-клімат в країні загалом.

Today, the existence of a well-developed, efficient and effective institutional support infrastructure for businesses in the region is an important factor in stimulating business activity and rapidly adapting business entities to market conditions. Therefore, the purpose of the article is to

investigate the tendencies and prospects of development of institutional infrastructure of business support in the region (on the example of Zaporizhzhya region).

To do this, we compared the business support infrastructure in individual regions of Ukraine in 2016-2017 (as of the beginning of the year) by the number and types of objects.

There is an uneven location of business support infrastructure in the territory of Zaporizhzhya region (most of them are located in the regional center; business centers, except Zaporizhzhia, are available only in the cities of Melitopol and Tokmak, as well as in the Vilnius district; in the districts only credit unions, insurance companies, and business support organizations). Considering the above, for the formation of the developed infrastructure of business support, promotion of growth of the number of these objects, as well as their uniform placement in the district centers and OGTs, is one of the priority priorities of the authorities of the region.

The prospect of the formation of an energy cluster in the Zaporizhzhya region was emphasized, given the active development of the renewable energy industry in the region. The cooperation of Zaporizhzhia region with international financial organizations is analyzed.

The main factors influencing the development of the institutional infrastructure for business support in the region are identified, in particular: 1) the level of integration of the region into the national and world economic space; 2) the level of profitability and innovation of the business; 3) the presence of international relations and cooperation in the context of integration into the world and the European environment, cooperation with international technical assistance projects; 4) development of public-private partnership; 5) diversification and development of the transport infrastructure of the region; 6) investment attractiveness and business climate in the country as a whole.

Ключові слова: *розвиток бізнесу; розвиток підприємництва; інфраструктура підтримки бізнесу; регіон; регіональна економіка; регіональні фінанси; інституційна інфраструктура.*

Keywords: *business development; business development; business support infrastructure; region; regional economy; regional finance; institutional infrastructure.*

Вступ. Стабільний розвиток підприємництва є запорукою становлення конкурентоспроможної економіки регіону та держави загалом, що є основою успішного суспільства та вимагає сприятливого ділового клімату. До чинників подальшого розвитку бізнесу в регіоні належить ефективне функціонування інфраструктури підтримки підприємництва, а також мережі кластерів та індустріальних парків.

В будь-якій економічній системі інфраструктура бізнесу – це сукупність державних, приватних та громадських інституцій, які обслуговують інтереси суб'єктів господарювання, забезпечують їх господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності [1, с. 219]. Тому, **метою статті** є дослідження тенденцій та перспектив розвитку інституційної інфраструктури підтримки бізнесу в регіоні (на прикладі Запорізької області).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема розвитку та функціонування інфраструктури підтримки бізнесу присвячені праці низки вітчизняних науковців, зокрема Я. Бережного, Т. Васильціва, М. Заплатинського, А. Мокія, М. Пивоварова, Г. Рачинської, О. Сич та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні існування розвинутої, ефективної та дієвої інституційної інфраструктури підтримки бізнесу в регіоні – важливий фактор стимулювання підприємницької діяльності та швидкої адаптації суб'єктів бізнесу до ринкових умов.

Для країн Європейського союзу, де у структурі суб'єктів господарювання понад 90% становлять малі підприємства, характерною є різноманітність елементів, які формують інфраструктуру підтримки малого бізнесу. До них належать: фінансові інститути, які працюють тільки з суб'єктами малого бізнесу; системи інформаційного та консультативного обслуговування малого підприємництва; бізнес-центри та агентства розвитку малого підприємництва; навчальні центри з підготовки та перепідготовки спеціалістів для роботи на малих підприємствах; бізнес-інкубатори, виробничі й технологічні парки, технологічні центри; спеціалізовані фірми, що надають послуги малим підприємствам (бухгалтерські та аудиторські фірми, рекламні агентства тощо) [2, с. 239].

У 2017 р. в Запорізькій області доступ суб'єктам підприємництва до інформаційних, науково-технологічних та навчальних послуг забезпечували 153 од. різних об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу (-12 од., порівняно із 2016 р.), з них громадських об'єднань підприємців – 59 од., координаційних рад – 27 од., інформаційно-консультативних установ – 19 од. (табл. 1). При цьому, лише незначна кількість з цих об'єктів

мають досвід щодо впровадження інвестиційних проектів, проектів міжнародної технічної допомоги та програм розвитку підприємництва.

Таблиця 1.
Інфраструктура підтримки бізнесу в окремих регіонах України у 2016-2017 рр.* (станом на поч. року)

Регіони		Запорізька	Дніпропетровська	Донецька	Харківська	Херсонська	Україна
Бізнес-центри	2016	9	28	22	27	1	334
	2017	4	28	20	25	---	310
Бізнес-інкубатори	2016	3	7	3	1	3	53
	2017	4	7	3	1	---	55
Технопарки/індустріальні парки	2016	---	1	9	16	1	69
	2017	---	1	8	17	---	43560
Лізингові центри	2016	1	9	30	7	---	371
	2017	4	9	29	7	---	400
Фонди підтримки підприємництва	2016	1	1	2	7	7	164
	2017	1	1	2	7	6	161
Інвестиційні фонди	2016	4	2	174	122	19	1648
	2017	6	2	111	131	17	1412
Інноваційні фонди	2016	5	1	111	78	9	699
	2017	4	3	113	3	8	666
Інформаційно-консультативні установи	2016	16	18	578	258	1	2877
	2017	19	18	570	279	1	2660
Об'єкти інфраструктури створені за участі місцевих органів влади	2016	0	27	2	---	---	81
	2017	1	35	2	---	---	118
Усього громадських об'єднань підприємців	2016	69	89	62	41	112	1624
	2017	59	84	62	48	86	1613
Із них зареєстровано на регіональному рівні	2016	28	9	2		112	634
	2017	24	12	2	48	86	676
Координаційні ради	2016	29	35	34	14	23	525
	2017	27	35	27	6	23	498
ВСЬОГО	2016	165	227	1029	571	288	9079
	2017	153	235	949	572	227	52129

*Джерело: складено авторами за даними [3]

Об'єкти інфраструктури підтримки підприємництва на території Запорізької області розміщені нерівномірно. Переважна їх частина знаходиться у м. Запоріжжя. Бізнес-центри, крім обласного центру, наявні лише у містах Мелітополь і Токмак, а також у Вільнянському районі. У районах області функціонують лише кредитні спілки, страхові компанії і громадські організації з підтримки бізнесу. Враховуючи необхідність формування розвинутої інфраструктури підприємництва, одним із першочергових пріоритетів влади області є не лише зростання кількості зазначених об'єктів, а й рівномірне їх розміщення у районних центрах та ОТГ (зокрема, у містах Бердянську, Енергодарі, Молочанську, а також у Широківській та Чернігівській ОТГ).

Задля підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні діє Державна організація «Регіональний фонд підтримки підприємництва в Запорізькій області» [4], яка щорічно організовує бізнес-навчання підприємців (семінари, тренінги, інші освітні заходи; загалом у 2017 р. – 20 бізнес-навчань), конференції, наради та круглі столи (зокрема, у 2017 р. – 50 виїзних освітніх заходів), надає консультативні послуги зокрема, щодо складання бізнес-планів, оподаткування, вирішення земельних питань тощо.

Активним учасником програм соціально-економічного розвитку регіону, підтримки малого та середнього підприємництва є Запорізька торгово-промислова палата, яка спрямовує свою діяльність на інтеграцію місцевих товаровиробників у міжнародне бізнес-середовище та підтримку їх конкурентоздатності, розширення сфер співробітництва. На сьогодні до складу організації входить понад 500 провідних підприємств та організацій області, що представляють практично всі галузі економіки та створюють понад 80% валового регіонального продукту.

Запорізька торгово-промислова палата об'єднує місцевих товаровиробників для колективної участі у міжнародних виставках, форумах, а також [5]:

- виступає регіональним партнером Міжнародного Торгового Центру (ІТС) у проекті підтримки місцевих малих і середніх товаровиробників та переробників свіжих овочів і фруктів в напрямі підвищення їх конкурентоспроможності, інтегрування в національні та глобальні ланцюжки створення доданої вартості, відкриття доступ до нових ринків з фокусом на ринки ЄС;

- спільно з Агенцією регіонального розвитку Запорізької області та за сприяння проекту ПРОМІС надають представникам МСБ консультації з практичних аспектів ведення ЗЕД, маркетингової діяльності на електронних торговельних майданчиках з метою посилення конкурентоспроможності місцевого бізнесу на зовнішніх ринках через ефективну інформаційно-сервісну підтримку;

– є активним учасником Проекту щодо сприяння збільшенню можливостей для експорту українських підприємств до Європейського союзу, який реалізується за підтримки Good Governance Fund уряду великої Британії.

Департаментом економічного розвитку і торгівлі облдержадміністрації спільно з проектом «ПРОМІС» розроблено Концепцію розвитку малого та середнього підприємництва в Запорізькій області на період до 2020 року, відповідно до якої основою соціально-економічного розвитку регіону визначено інклюзивне зростання.

Концепція [6] ґрунтується на перевагах залучення усіх зацікавлених членів суспільства до підприємництва, формування підприємливості як ціннісної орієнтації та забезпечення рівного доступу до ресурсів, інфраструктури і послуг з розвитку бізнесу для усіх категорій громадян, включаючи жінок, молодь, внутрішньо переміщених осіб та соціальних підприємців.

В рамках вищезазначеної Концепції у Запорізькій області створено п'ять бізнес-інкубаторів на базі вищих навчальних закладів: два – на базі Запорізького національного технічного університету, по одному – на базі Запорізької державної інженерної академії, Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії та Таврійського державного агротехнологічного університету у м. Мелітополі. Крім того, планується створення виробничого бізнес-інкубатора на базі Молочанського державного навчального закладу «Багатопрофільний центр професійно-технічної освіти».

Метою створення інкубаторів є створення сприятливого інвестиційного клімату в Запорізькій області шляхом розвитку інфраструктури підтримки малого підприємництва; всеосяжна підтримка стартап-проектів молодих підприємців. Загалом, близько 40 випускників бізнес-інкубаторів регіону уже започаткували свій бізнес.

За підсумками 2018 року 36 територіальних громад Запорізької області отримали у комунальну власність понад 105 тис. га земель державної власності поза межами населених пунктів.

Станом на 01.07.2019 в області нараховується 210 вільних земельних ділянок типу Green-field та Brown-field загальною площею близько 3337 га, з яких площею від 15 га - 67 ділянок площею 2633,8 га можливі під створення індустриальних парків. Найбільш інвестиційно-привабливі земельні ділянки знаходяться у м. Бердянськ, Мелітопольському, Бердянському, Василівському, Вільнянському, Більмацькому, Запорізькому та Приморському районах.

На Інвестиційному порталі Запорізької області розміщені інтерактивні карти вільних земельних ділянок для інвестиційної діяльності.

У 2019 році вдосконалено інтерактивну карту вільних земельних ділянок з можливістю пошуку за критеріями, самостійно додавати власну пропозицію (земельну ділянку) та наявності зворотнього зв'язку з потенційними інвесторами. Кожна земельна ділянка представлена як інвестиційна пропозиція із зазначенням площі, периметру, цільового призначення, кадастрового номеру з посиланням на Публічну кадастрову карту України та дані про інженерно-транспортні комунікації.

На інвестиційному порталі Запорізької області розміщена також інтерактивна карта вільних земельних ділянок під будівництво багатоквартирних житлових будинків (44 вільні земельні ділянки загальною площею 63,4 га).

В області продовжується реалізація інвестиційного проекту міжнародного промислового парку площею понад 50,0 тис. кв.м на базі підприємства ПАТ «Запоріжжкран» за підтримки фінської компанії Konexanes, де успішно працюють 12 промислових підприємств малого бізнесу, з яких 10 українських компаній.

Як результат ефективного приватно-державного партнерства за підтримки органів виконавчої влади та бізнесу вже затверджено концепцію створення індустриального парку у м. Мелітополь (загальна площа земельної ділянки 16,3 га; площа приміщень - 84000 кв.м; обсяг інвестицій – 18 млн. дол. США; термін окупності 10 років) на місці колишнього ПАТ «Мелітопольський завод холодильного машинобудування «РЕФМА» та вже залучаються вітчизняні та іноземні інвестори. Між Мелітопольською міською радою та німецької транспортною компанією Hegelmann Transporte Group (вантажоперевезення) підписаний Меморандум про співпрацю та відкриття офісу (планується створити близько 100 нових робочих місць із заробітною платою 10-15 тис. грн.) [7].

На етапі планування перебуває створення індустриального парку «Гуляйпільський» (обсяг інвестицій – 50 млн. дол. США; термін окупності 7 років). Крім того, на 20% готовий проект зі створення індустриального парку з глибокої переробки зерна «Житниця» у м. Бердянськ (обсяг інвестицій – 3,7 млн. дол. США; термін окупності 2 років) [8].

На території Запорізької області відсутні технологічні парки та інноваційно-промислові кластери, що гальмує підприємницьку активність місцевих новаторів і мотивує їх створювати підприємства за межами області. Однак, у 2017 р. на основі створеного аграрного технологічного центру, як ключового елементу кластера, розпочато створення аграрного кластеру експортного виробництва високоякісного зерна та продуктів переробки соняшнику (обсяг інвестицій – 50 млн. дол. США; термін окупності 5 років). Рівень готовності проекту станом на поч. 2019 р. – 30% (розроблено бізнес план, технічну документацію на олійний та зерновий термінали).

Враховуючи наявність великих енергетичних потужностей, низької вартості електроенергії та інфраструктурних можливостей, у рамках реалізації інвестиційного проекту компанією Дайналайн холдінг лімітед планується будівництво екологічного парку «ТЕСНІА» - інфраструктурного об'єкта оброблення даних у м. Енергодар, яким вже зацікавились міжнародні інвестори в розміщенні великих цифрових

інфраструктурних вузлів та центрів обробки даних. Планується, що прямі інвестиції протягом п'яти етапів реалізації проекту становитимуть 11,2 млрд. грн. Також буде створено близько 2 000 легальних та високооплачуваних робочих місць. Власне сплата податків від діяльності підприємства складатиме понад 1 мільярд гривень на рік. Крім того, реалізація проекту призведе до покращення інвестиційного клімату в Україні [9].

Крім того, в регіоні у 2007 р. створений кластер бджільництва «Бджола не знає кордонів» (м. Мелітополь). У 2018 р. розпочалася робота зі створення туристичного кластеру, що пошириться на територію м. Мелітополь, Веселівської та Кирилівської об'єднаних територіальних громад.

Варто наголосити на перспективності формування в регіоні кластера енергетики, враховуючи активний розвиток галузі відновлюваної енергетики у Запорізькій області (табл. 2).

Таблиця 2
Проекти з відновлюваної енергетики у Запорізькій області*

Проекти з відновлюваної енергетики	Опис проектів
СЕС «Солар Парк Веселе» у с. Веселе (дата відкриття – 2018 р)	– розташована на місці колишнього консервного заводу; – потужність 16 МВт; – площа 20,8 га; – вартість станції – 11,3-14,2 тис. дол. США; – дохід у рік – 2183 євро.
СЕС у м. Енергодар (дата відкриття – 2020 р)	– буде розташована на території Запорізької атомної електростанції (м. Енергодар); – проект затверджено НАЕК «Енергоатом»; – потужність 16 МВт.
Вітроелектростанція «Приморська» (дата відкриття – кінець 2019 р)	– сума інвестицій – 300 млн. євро; – потужність – 200 МВт.
вітроелектростанції «Орлівська» Приморського району (дата відкриття – 2020 р)	– сума інвестицій – 135 млн. євро; – потужність – 100 МВт.
СЕС у с. Юльєвка Новоолександрівська ОТГ Запорізького району	– буде розташована на земельній ділянці біля підстанції 35/10 кВт; – вартість реалізації – 135 млн. грн.; – потужність – 5 МВт.
Мала ГЕС у селищі Наталовка Запорізького району	– буде розташована на річці Мокра Московка; – планується створення додаткових робочих місць для обслуговування ГЕС; – вартість реалізації – 135 тис. грн.; – потужність – 350 кВт.
Кавітаційна ГЕС у селищі Камишеваха Орхівського району	– буде розташована на річці Конка; – планується створення додаткових робочих місць для обслуговування ГЕС; – вартість реалізації – 395 тис. грн.; – потужність – 150 кВт.
Газогенераторний пристрій у м. Бердянськ	– буде розташована на узбережжі Азовського моря; – планується створення додаткових робочих місць; – вартість реалізації – 35 млн. грн.; – потужність – 4 050 МВт.

*Джерело: складено автором за даними [9]

Сонячні електростанції, які функціонують в області, не лише дозволять отримувати відновлювану енергію та створять робочі місця для населення регіону, але й забезпечать більш ефективне використання територій, на яких вони розміщуються.

В області реалізують низку проектів у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема Світовим Банком, Європейським інвестиційним Банком, Європейським банком реконструкції та розвитку та ін. (табл. 3).

Таблиця 3.
Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями*

Міжнародна організація	Програми та проекти у Запорізькій області
Світовий банк 	«Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей». Субпроект «Удосконалення медичної допомоги хворим з хворобами системи кровообігу в Запорізькій області на 2015-2017 роки», спрямований на розвиток і зміцнення первинної медико-санітарної допомоги області.
Європейський	«Надзвичайна кредитна програма для відновлення України», «Програма

<p>Інвестиційний Банк</p> 	<p>розвитку муніципальної інфраструктури України».</p>
<p>Європейський банк реконструкції та розвитку</p> 	<p>2009 році КП «Виробничий комбінат «Тепло водоканал» м. Энергодар» уклав кредитну угоду щодо реконструкції систем тепlopостачання. В 2010 р. розпочалась реалізація «Програми інвестицій та розвитку системи водопостачання та очищення води в м. Запоріжжя». Також розглядалась можливість реалізації спільного проекту Запорізького концерну «Міські теплові мережі» і Європейського банку реконструкції та розвитку щодо встановлення на трьох котельнях обласного центру когенераційних станцій.</p> <p>У 2016 році на базі Запорізької торгово-промислової палати, в рамках ініціативи Європейського Союзу «EU4Business» за підтримки ЄБРР заснований Центр інформаційної підтримки бізнесу.</p> <p>Центр працює для малого та середнього бізнесу регіону, надаючи консультаційні, освітні послуги, створюючи комунікаційний майданчик для міжнародного ділового партнерства та співпраці. Зокрема, щорічно відбуваються форуми і конференції, присвячені цифровій економіці, агросфері, туризму, тренінги та практикуми.</p>
<p>Банк KfW</p> 	<p>Зміцнення потенціалу територіальних громад, поліпшення умов для надання базових соціальних послуг, сприяння розвитку соціальної сфери та інфраструктури (впровадження Проекту «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури» за підтримки Українського фонду соціальних інвестицій (УФСІ), який адмініструє німецький KfW Банк).</p> <p>У 2019 році Наглядова рада УФСІ дала старт реалізації двох нових проектів у Запорізькій області: «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури. УФСІ.VI» (створення соціального житла для ВПО) та «Сприяння розвитку соціальної інфраструктури. УФСІ.VII» (поліпшення стану закладів здоров'я первинної медицини).</p>
<p>Північна екологічна фінансова корпорація</p> <p>NEFCO</p>	<p>Запорізька область наразі бере участь у програмі Північної екологічної фінансової корпорації NEFCO, яка планує виділити м. Мелітополю (Запорізька область) 8 млн. грн. на реалізацію п'яти проектів, пов'язаних з енергозбереженням.</p>
<p>Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH</p> 	<p>Реконструкція об'єктів соціальної інфраструктури. Модернізація систем опалення. Поліпшення умов надання первинної медичної допомоги в сільській місцевості. Розвиток мережі водопостачання. Енергоефективність. Реконструкція об'єктів соціальної сфери. Створення робочих місць.</p> <p>З 2016 року Запорізька торгово-промислова палата виступає партнерською платформою проекту GIZ «Програма Федерального міністерства економіки і енергетики для управлінських кадрів Німеччина – Україна «FIT FOR PARTNERSHIP WITH GERMANY», завдяки якій топ-менеджери запорізьких компаній проходять безкоштовне стажування у Німеччині, відвідують німецькі компанії та налагоджують міжнародні зв'язки.</p>
<p>ЄС/ПРООН</p> 	<p>Підвищення рівня життя в сільських, селищних та міських громадах шляхом комплексного відновлення, ефективного використання та системного управління базовими об'єктами місцевої інфраструктури, зокрема з застосуванням альтернативних джерел енергії та стимулювання членів сільських громад до самостійного господарювання шляхом запровадження пілотної мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.</p> <p>Протягом 2008-2018 років в Запорізькій області успішно реалізовувався проект ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», основне завдання якого соціальна мобілізація сільського населення з метою навчання жителів сіл самостійно вирішувати свої проблеми, досягати намічених цілей, керуючи своєю ж територією, а співфінансування бюджету спільно з ЄС/ПРООН є практичним інструментом навчання цим аспектам. Згідно з</p>

	<p>проектом було реалізовано 155 ініціатив громад області.</p> <p>З 2019 року стартував дворічний Проект ЄС/ПРООН «Об'єднання співвласників будинків для впровадження сталих енергоефективних рішень» (HOUSES), спрямований на мобілізацію співвласників житла в багатоквартирних будинках та підтримку їхньої мотивації до підвищення рівня енергоефективності власних будинків.</p>
<p>Фонд «Східна Європа» (створений Фондом «Євразія»)</p> <p>Фонд Східна Європа</p>	<p>Проекти Фонду в межах програми «Місцевий економічний та соціальний розвиток» покликані зміцнити партнерство між громадським сектором, бізнесом та місцевою владою у впровадженні інноваційних рішень задля підвищення потенціалу громад та їх економічного зростання. Такі проекти спрямовані на покращення комунальної інфраструктури, впровадження енергоефективних технологій, надання соціальних послуг і захисту вразливим верствам населення.</p>
<p>Міжнародний фонд «Відродження»</p> 	<p>Фонд надає гранти для реалізації громадських ініціатив, насамперед неприбуткових організацій.</p>
<p>Фонд підтримки ініціатив з демократичного врядування та розвитку проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС)</p> 	<p>У 2018 році реалізовано спільний проект Запорізької торгово-промислової палати та Агенції регіонального розвитку Запорізької області – відкрито Центр підтримки експорту. Його мета - посилення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу м. Запоріжжя на зовнішніх ринках через ефективну інформаційно-сервісну підтримку зовнішньоекономічної діяльності. Зокрема, проведені навчальні програми для представників МСБ щодо практичних аспектів ведення ЗЕД на електронних торгових майданчиках, видано практичний посібник «Абетка експортера».</p> <p>Реалізація проекту в м. Запоріжжя стала можливою за фінансування Уряду Канади через Фонд підтримки ініціатив з демократичного врядування та розвитку проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС).</p>
<p>Проект ІТС (Міжнародний торговий центр, м. Женева) за фінансової підтримки Посольства Королівства Швеції в Україні</p> 	<p>Проект ІТС для виробників плодоовочевої продукції південних регіонів України працює в Запорізькій області з 2019 року. Регіональний партнер – Запорізька торгово-промислова палата.</p> <p>Головна мета – допомогти малим і середнім виробникам та переробникам свіжих овочів і фруктів підвищити конкурентоспроможність, інтегруватися в національні та глобальні ланцюжки створення доданої вартості, відкрити доступ до нових ринків з фокусом на ринки ЄС.</p>

*Джерело: [10]

Висновки. Дослідження інституційної інфраструктури підтримки бізнесу в регіоні дозволяє виділити основні фактори впливу на її розвиток, зокрема: 1) рівень інтегрованості регіону у національний та світовий економічний простір; 2) рівень прибутковості та інноваційності бізнесу; 3) наявність міжнародних зв'язків і співробітництва в контексті інтеграції до світового і європейського середовища, співпраця з проектами міжнародної технічної допомоги; 4) розвиток державно-приватного партнерства; 5) диверсифікованість та розвиненість транспортної інфраструктури регіону; 6) інвестиційна привабливість та бізнес-клімат в країні загалом.

Список використаних джерел.

1. Лещух І.В. Механізм формування інфраструктури підтримки малого бізнесу у системі метрополія-периферія. Фінансовий простір. № 3 (19). 2015. С. 219-224.
2. Лещух І.В. Інфраструктура підтримки малого бізнесу у системі метрополія-периферія: іноземний досвід. Національне виробництво й економіка в умовах реформування: стан і перспективи інноваційного розвитку та міжрегіональної інтеграції: зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. 28 жовтня 2016 р. (ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). Тернопіль : Крок, 2016. 355 с. С. 239-241.
3. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.drs.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Державної організації «Регіональний фонд підтримки підприємництва в Запорізькій області». URL: <http://rbc.zp.ua/>.
5. Офіційний сайт Запорізької торгово-промислової палати. URL: <https://www.cci.zp.ua/>.

6. Концепція розвитку малого та середнього підприємництва в Запорізькій області на період до 2022 року. URL: https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000065/65839.pdf.
7. Інвестиційний портал Запорізької області. Індустріальний парк «Мелітополь». URL: <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/industrialnyiy-park-melitopoly>.
8. Інвестиційний портал Запорізької області. Створення індустріального парку «Гуляйпільський». URL: <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/stvorenniya-industrialynogo-parku-gulyaypilsykyi>.
9. Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua/>.
10. Опис стратегічного аналізу Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності до проекту Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року. Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації. URL: <https://www.zoda.gov.ua/article/777/upravlinnya-zovnishnih-znosin-ta-zed.html>.

References.

1. Leshchukh I.V. (2015), "Mechanism of formation of small business support infrastructure in the metropolitan-periphery system", *Finansovyyi prostir*, vol. 3 (19), pp. 219-224.
2. Leshchukh I.V. (2016), «Small business support infrastructure in the metropolitan-periphery system: foreign experience», *Zbirnyk naukovykh prats' mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Natsional'ne vyrobnytstvo j ekonomika v umovakh reformuvannia: stan i perspektyvy innovatsijnoho rozvytku ta mizhrehional'noi intehtratsi* [National production and economy in the context of reform: the state and prospects of innovative development and interregional integration], Kamianets-Podilskyi, Ukraine, pp. 239-241.
3. The official site of the State Regulatory Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.drs.gov.ua/> (Accessed 25 September 2019).
4. Official site of the State Organization "Regional Entrepreneurship Support Fund in Zaporizhzhia Region" (2019), available at: <http://rbc.zp.ua/> (Accessed 25 September 2019).
5. Official site of the Zaporizhzhia Chamber of Commerce and Industry (2019), available at: <https://www.cci.zp.ua/> (Accessed 25 September 2019).
6. The concept of development of small and medium business in Zaporizhzhia region for the period up to 2022 (2019), available at: https://www.zoda.gov.ua/files/WP_Article_File/original/000065/65839.pdf (Accessed 26 September 2019).
7. Investment portal of Zaporizhzhya region (2019), "Industrial Park "Melitopol", available at: <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/industrialnyiy-park-melitopoly> (Accessed 26 September 2019).
8. Investment portal of Zaporizhzhya region (2019), "Creation of the industrial park "Gulyaypilskyi", available at: <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/stvorenniya-industrialynogo-parku-gulyaypilsykyi> (Accessed 26 September 2019).
9. Official site of the Zaporizhzhya regional state administration (2019), available at: <https://www.zoda.gov.ua/> (Accessed 25 September 2019).
11. Department of External Relations and Foreign Economic Activity of Zaporizhzhia Oblast State Administration (2019), "Description of the strategic analysis of the Department of External Relations and Foreign Economic Activity to the draft Strategy of Regional Development of Zaporizhzhia Region for the period up to 2027", available at: <https://www.zoda.gov.ua/article/777/upravlinnya-zovnishnih-znosin-ta-zed.html> (Accessed 25 September 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.10.2019 р.